

Francija ustavila oboroževanje Jugoslavije in Rumunije

Francoska vlada, alarmirana zaradi naraščajočega prijateljstva med jugoslovansko vlado in Mussolinijem ter Hitlerjem in zaradi nastopa napol fašističnega režima v Rumuniji, je odrekla nadaljnje kredite za armadi obeh držav Male antante. Francija je posodila skoro milijardo dolarjev Jugoslaviji in Rumuniji.

Pariz, 3. jan. — Iz uradnih krogov se poroča, da je francoska vlada ustavila nadaljnje pošiljanje orožja in streliva v Jugoslavijo in Rumunijo iz razloga, ker ti dve državi Male antante nista več zanesljivi zaveznici Francije, nasprotno pa sta vedno večji prijateljici nacistične Nemčije in fašistične Italije.

Francoski obrambni minister Edouard Daladier je odredil, da se izvoz vojnih potrebščin v Jugoslavijo in Rumunijo ustavi do "nadaljnje odredbe". To se je izvršilo po sklepu vlade, ki je zadnje dni zelo alarmirana zaradi dogodkov na Rumunskem, kjer je prišla na krmilo napol fašistična vlada, katere se je pod vodstvom Oktavijana Goga takoj lotila nacistične taktike.

Istočasno je francoska vlada vedno bolj vznemirjena zaradi naraščajočega pajdaštva med vlado Jugoslavije in Mussolinijevim režimom Italije.

Francoski poslanik Adrien Thierry v Bukarešti je menda prejel navodila svoje vlade, naj zahteva od novega rumunskega premierja Goga, da pojasni bodoče stališče Rumunije na pram Franciji, ki je zaveznica Rumunije že od svetovne vojne.

Francija je tudi priporočila Čehoslovakiji, naj ustavi pošiljanje orožja in streliva v Rumunijo in Jugoslavijo, ker se je bati, da ta material že odhaja ali pa bo odhajal v Italijo in Nemčijo. Skodove tovarne na Češkem že dolgo let zalagajo obe državi Male antante z bojnim materialom.

Poslanci v francoskem parlamentu, ki so bili obveščeni o tem koraku francoske vlade, smatrajo ta začasni embargo na orožje in strelivo v dve državi Male antante kot akcijo, ki naj privede obe državi "k pameti". Niti Nemčija, niti Italija, s katerima vladi Jugoslavije in Rumunije ljubimkata, ni v stanju zalagati svojih novih zaveznikov z vojnim materialom v takšni meri kakor je to delala Francija.

Francija je v zadnjih petnajstih letih dala Jugoslaviji in Rumuniji skoro milijardo (tisoč milijonov) dolarjev kredita za oborožitev teh dveh držav; večji del tega kredita je Francija dala v obliki orožja in streliva. Francija je do zadnjih časov zaupala Jugoslaviji in Rumuniji svoje najnovejšo iznajdbe v orožju, ampak zdaj se boji, da bo ta tajnost izdana Mussoliniju in Hitlerju.

V francoskih ladjedelnih je bil pravkar dograjen najnovejši jugoslovanski rušilec Beograd in zgrajenih je bilo nekaj podmornic za Rumunijo. Dali so te ladje tudi prizadete z embargom, še ni znano.

Hitler pozdravil papeža ob novem letu

Berlin, 3. jan. — Uradni tiskovni biro poroča, da je Adolf Hitler poslal v imenu vlade in osebnih pozdrav papežu Piju na novo leto in prejel je papežev odgovor.

Vlak zmel avto, sedem otrok mrtvih

Butler, Ind., 3. jan. — Sedem študentov in študentk iz srednje šole je bilo sinoči ubitih na tujaknjem križišču, ko je vlak proge N. Y. Central zmečkal

Domače vesti

Nov grob v Kansasu
Kansas City, Kans. — Dne 29. decembra je po dolgi, 28-mesečni bolezni umrl Frank Jančić, star 62 let in rojen v Celju na Spodnjem Štajerskem. V Ameriki je bil 36 let in tu zapuščena žena in štiri hčere, od katerih je samo ena še omožena, v starem kraju pa dva brata in sestro. Na njegovo željo je bilo njegovo truplo odpeljeno v Frontenac, Kans., in tam pokopano 1. januarja. V tem mestu je bival 14 let in član SNPJ je bil 31 let, zadnje čase pri društvu 408.

Vesti iz Clevelanda
Cleveland. — Zadnje dni je umrl John Jane, star 58 let in doma iz Drušča. V Ameriki je živel 42 let in tu zapuščena žena in osem odraslih otrok.

Protifašistična opozicija v Rumuniji

Zidje se pripravljajo na boj

Bukarešta, Rumunija, 3. jan. — Nikolaj Titulescu, bivši rumunski premier, ki se zdravi v Švicli, je včeraj informiral Julija Maniua, predsednika rumunske kmetijske stranke, da ga bo podpiral v boju proti fašistični vladi, kateri načeljuje premier Oktavijan Goga. Titulescu pravi v telegramu, naj ga kmetijska stranka smatra za svojega člana. Ker je nedavno odklonil povabilo, naj se pridruži tej stranki, je njegov telegram povzročil senzacijo v Bukarešti.

Istočasno je bilo naznanjeno, da je Magda Lupescu, židinja in priležnica kralja Karola, odpotovala iz Rumunije. Goga ji je, ko je napovedal vojno židom, svetoval, naj se umakne iz dežele. Nepotrjena vest se glasi, da je odpotovala v Pariz.

London, 3. jan. — Tukajšnji list Chronicle poroča, da se bodo voditelji židov iz vseh delov sveta sestali v neki vasi v bližini Zeneve, Švica, ta teden. Na tem sestanku bodo razpravljali o kontraofenzivi proti elementom, ki vodijo protizidovsko kampanjo v Rumuniji, Nemčiji, Avstriji, na Poljskem in Ogrskem. "Enotna fronta, katero bodo tvorile vse židovske stranke in skupine, bo ustanovljena na tem sestanku," piše Chronicle. "Židovski bankirji in finančniki bodo prispevali 500,000,000 funtov šterlingov (okrog \$2,500,000,000) v sklad za pobljanje protizidovske gonje v omenjenih državah."

Lojalisti obdržali obrambne pozicije

Ameriški reporter ubit na fronti pri Teruelu

Barcelona, 3. jan. — Čeprav so fašisti napeli vse sile, da iztrgajo Teruel iz rok lojalistov, so se njihovi napori izjalovili. Uprizorili so več naskokov na obrambne pozicije okrog mesta, toda prodrli niso nikjer. Vsi naskoki so bili odbiti.

(Poročila iz fašističnih virov, da so prve uporniške čete prodrele v Teruel s severne strani in da so celo okupirale mesto, je španska vlada zanikala. Španski minister za komunikacije je imel telefonski razgovor s španskim poslanikom v Washingtonu in ga informiral, da je Teruel še vedno pod kontrolo lojalistov.)

Španska vlada je priznala, da so uporniki zasedli nekaj vasi v bližini Teruela in hrib na zapadni strani, toda lojalisti so preprečili spojitve dveh fašističnih kolon pri San Blaau. Neka vest se glasi, da dve sto fašističnih letal sodeluje v ofenzivi na teruelaki fronti.

Saragoza, Španija, 3. jan. — Edward J. Neil, poročevalec ameriške časopisne agencije Associated Press, je včeraj umrl v neki tujaknjem bolnišnici. Zadelo ga je več krogel, ko se je nahajal na teruelaki fronti zadnje sobote v teku vroče bitke med fašisti in lojalisti. Dva njegova tovariša — E. R. Sheephanks, reporter angleške časopisne agencije, in Gaillard Johnson, dopisnik ameriških magazinov Spur in News Week — sta bila tudi ubita. Harry Philby, poročevalec londonskega lista Times, je bil ranjen.

Potresni sunki terorizirajo Mehiko

Mexico City, 3. jan. — Panika, ki jo povzročajo potresni sunki že nekaj dni po Mehiki, je včeraj popoldne dosegla Mehiko mesto, ki se je močno streslo. Okrog 30,000 oseb, opazujočih bikoborbo v areni, je bilo silno preplašenih, toda razbežali se niso.

Kongresna preiskava najnovejših depresij

Washington, D. C., 3. jan. — Kongresnik Martin Dies, demokrat iz Texasa, je danes predložil resolucijo za kongresno preiskavo, ki naj dožene, koliko je resnice na govoricah, da so ameriški kapitalisti najhjaše uprizorili s svojo "sedečo stavko" najnovejšo depresijo ali "recesijo" z namenom, da diskreditirajo Roosevelta in njegov novi deal.

Avti ubili 154 prvi dan leta 1938

Chicago, 3. jan. — Enajst oseb je bilo ubitih na ulicah in cestah v čikaškem okraju na novega leta dan. Število ubitih pri avtomobilih nearečah po vseh Združenih državah dne 1. januarja je znašalo 154.

KITAJCI ZAPRETI TILI Z UNIČENJEM KANTONA

Glavno mesto južne Kitajske v nevarnosti invazije

KITAJSKA VLADA REORGANIZIRANA

Hongkong, 3. jan. — Uradniki v Kantonu, glavnem mestu južne Kitajske, so zapretili, da bodo razdejali to mesto, ako bodo videli, da je v nevarnosti okupacije po Japoncih. Japonci letali so še dvakrat napadli to kitajsko pristaniško mesto in okolico z bombami in znamenja kažejo, da se japonske čete pripravljajo za ofenzivo. V slučaju zasedbe bodo Japonci dobili le razvaline.

Kitajci utrjujejo obrambne pozicije okrog Kantona, dasi dvomijo, da bi se mogli ustavljati japonski vojni mašini. Kanton ima 1,250,000 prebivalcev, je v provinci Kwantung, kjer se spajata reki Pearl in Kanton. Od Hongkonga, angleške kolonije, je oddaljen okrog 60 milj. Kitajske avtoritete so naznanile mobilizacijo civilistov, ki bodo sodelovali v obrambi Kantona.

Šanghaj, 3. jan. — Medtem, ko japonske čete prodirajo v provinci Santung, je bilo objavljeno naznanilo o reorganiziranju kitajske centralne vlade. General Chiang Kaišek je resigniral kot ministrski predsednik, ker hoče posvetiti ves svoj čas in energije militarističnim zadevam.

Kaišek je razdelil Kitajsko na sedem vojnih področij in imenoval generala Čung-sija za pomožnega načelnika oborožene sile. Na frontah v teh področjih je koncentrirana armada 900,000 mož, druga armada 800,000 mož pa se vežba za obrambni črtami. Ta bo izvežbana v prihodnjih treh mesecih in poslana na bojišča.

Splošni ekonomski svet in rekonstrukcijska komisija, ki je bila imenovana ob izbruhu sovražnosti, sta bila odpravljena, ministrstvu železnic in komunikacij pa sta se združili. Po kitajski zdravstveni administraciji je prevzel notranji minister. Vse te izpremembe so bile izvršene v interesu štednje in ojačanja vlade, da bo vodila bolj uspešno borbo proti sovražniku.

Vladna vest se glasi, da je bil general Tang Sengči, kateremu je bila poverjena obramba Nankinga, glavnega kitajskega mesta, ustreljen. Vojno sodišče ga je obsodilo v smrt, ker je zamenjal svojo dolžnost in ni branil Nankinga do zadnjega. General se je umaknil s svojo armado iz Nankinga, ko so prve japonske čete prišle v bližino mesta.

mobilkah nearečah po vseh Združenih državah dne 1. januarja je znašalo 154.

5.821,035 brezposelnih prijavljenih 459,743 v Illinoisu

Washington, D. C., 3. jan. — Uradno poročilo, objavljeno 1. januarja, se glasi, da se je pri štetju brezposelnih od 16. novembra do 20. novembra 1937 prostovoljno registriralo 5.821,035 brezposelnih delavcev po Združenih državah; ki so brez vsakega zaslužka. Nadalje se je registriralo 2,001,877 takih, ki so uposleni pri religijah delih, v taboriščih CCC in pri drugih religijah institucijah. Skupaj torej 7,822,912.

Na prvem mestu je država New York, v kateri se je registriralo okrog 1,200,000 brezposelnih oziroma na raznih religijah; Pennsylvania je na drugem mestu s okrog 900,000 brezposelnimi in deloma uposlenimi delavci, dočim je v Illinoisu 459,743 brezposelnih ali deloma uposlenih.

John D. Biggers, direktor štetja brezposelnih, pa računa, da se je 72 odstotkov brezposelnih registriralo, med tem pa je 28% brezposelnih ali le deloma uposlenih ignoriralo registracijo. Na podlagi tega Biggers računa, da znaša popolno število brezposelnih in deloma uposlenih, bodisi na religijah ali privatno, 10,870,000. Od 20. novembra, ko je bila registracija končana, se je pa skupno število brezposelnih delavcev pomnožilo najmanj za milijon zaradi nove depresije ali "recesije", kar pomeni, da je danes DVA-NAJST milijonov delavcev brez dela v Združenih državah.

Tu je uradna tabela, ki kaže brezposelnost in delno, religio uposlenost po vseh državah Unije:

Država	Brez dela	Religio
Alabama	150,145	38,739
Arizona	12,948	8,476
Arkansas	92,149	34,354
California	258,005	91,065
Colorado	44,372	20,829
Connecticut	69,576	18,206
Delaware	8,907	2,429
District of Col.	37,600	9,765
Florida	73,479	35,151
Georgia	130,803	36,587
Idaho	18,441	7,239
Illinois	338,055	131,088
Indiana	133,136	53,267
Iowa	61,531	23,765
Kansas	64,575	35,038
Kentucky	149,031	54,352
Louisiana	97,317	33,190
Maine	37,514	6,090
Maryland	58,288	12,947
Massachusetts	248,484	79,135
Michigan	195,016	54,172
Minnesota	98,495	45,684
Mississippi	89,584	29,377
Missouri	191,873	65,107
Montana	28,390	20,203
Nebraska	44,872	25,850
Nevada	3,091	1,757
New Hampshire	25,311	6,628
New Jersey	217,176	70,584
New Mexico	21,162	9,428
New York	763,322	206,518
North Carolina	94,711	31,030
North Dakota	26,902	15,707
Ohio	304,682	105,185
Oklahoma	114,114	58,725
Oregon	58,587	14,534
Pennsylvania	566,437	184,014
Rhode Island	43,654	14,889
South Carolina	73,227	29,401
South Dakota	26,002	23,680
Tennessee	116,142	31,956
Texas	229,254	76,355
Utah	18,548	10,945
Vermont	10,197	4,128
Virginia	84,487	28,112
Washington	89,871	31,078
West Virginia	88,449	34,061
Wisconsin	112,728	46,574
Wyoming	7,665	3,191
Skupaj	5,821,035	2,001,877

Egiptski parlament odšel na počitnice

Kairo, Egipt, 3. jan. — Vlada premierja Mohameda Mahmouda, ki ima opraviti z močno opozicijo nacionalistov, je včeraj razpustila parlament. Parlament bo na počitnicah mesec dni, kar je najdaljša mogoča doba na podlagi ustave. Mahmoud je zadnji teden nasledil premierja Mustafa Nahaasa, ki se je spri s kraljem Faroukom. Možnost je, da bo novi ministrski predsednik razpisal nove volitve.

SOCIALIZACIJA INDUSTRIJ V ŠPANIJ

Na fronti boj proti fašizmu, v zaledju proti kapitalistom

SLIKA KOLEKTIVE V BARCELONI

Chicago. — Medtem ko je več ali manj znano, da so po izbruhu civilne vojne v Španiji prišle važne sekcije industrij pod kontrolo delavcev, so na splošno detajli o kolektivizaciji izven lojalistične Španije malo znani.

O tem vprašanju je prinesel zanimivo poročilo Spanish Labor News, ki izhaja v New Yorku. Poročilo je posneto po intervjuju Joaquina Balda, ravnatelja Agrupamiento de la Industria Gastronómica de Barcelona (Organizacija restavracijske industrije v Barceloni). Intervju je posnet po katalonskem levčarskem listu La Vanguardia in pokazuje zanimivo sliko v miniaturo o gradnji kolektivistične družbe v lojalistični Španiji. Slučajno to tudi pojasnjuje, zakaj tako zvane "demokratske" kapitalistične države indirektno podpirajo fašiste. Baldov intervju se glasi:

"Organizacija restavracijske industrije v Barceloni (AIG) je upravljana po standardih, katere je določil katalonski ekonomski svet. Po dekretu s dne 24. oktobra 1936 je bilo najprvo kolektiviziranih 114 enot restavracijske industrije. Pomneje so bile vse te kolektive spojene v eno organizacijo. Na čelu te organizacije je direktor, dva pomožna direktorja, en svetovadni delegat, nadzornik generalitete (vlade), stalni odbor in končno vrhovni svet-podjetja. Vse te funkcije imajo izvoljeni delavci na običajni seji. Vrhovni svet (direktorji) imenuje za vsako enoto direktorja-delegata, delavci pa izvolijo dva svetovaleca.

"Poleg 114 trgovskih prastorov ima AIG pet velikih skladišč — dve za opremo — in tovarno za hladilnice, ki so bile zgrajene po kolektivizaciji. Imamo tudi tovarno za klobase, tovarno za slađole in tovarno za konzerviranje. V slednji smo prav zdaj dogotovili več eksperimentov v zvezi s živežno industrijo.

"Imamo tudi drevesnico in vrtnarsko enoto; nadalje popravilnico za orodje in opremo, pod katero spadajo plekarji, mizarji, zidarji in krojaški delavci. Za kolektivo sedaj dela 3000 delavcev in 1000 delavk. Njih število pa dnevno narašča valed velikega razmaha ljudskih restavracij.

"Dasi naše ljudske restavracije obratujejo šele par tednov, že opravljajo šest tisoč osebam. Valed tega in drugih vzrokov se število odjemalcev v drugih jedilnicah precej menja, toda s gotovostjo lahko računamo tudi tukaj povprečno na pet tisoč kosil na dan."

"Organizacija AIG tvori 30 hotelov, gostlin in hiš s hrano in stanovanjem, dalje tri fine restavracije in pet drugovrstnih, deset kavarn, 52 barov, pet municipalnih živežnih stojnic, tri farme in večje število mesnic, od katerih so nekatere zvezane z drugimi trgovinami.

"AIG je v dobrem gospodarskem stanju kljub temu, da smo imeli takoj ob pričetku velike stroške s popravilanjem velikih hotelov, ki so utrpeli veliko škodo ob izbruhu fašistične revolucije, in pa tudi valed izboljšav, katere smo stopnjoma uvajali pri vsem, kar je v zvezi s sanitarnim delom. Na primer velika kuhinja je bilo treba prezidati na dan."

(Dolje na 3. strani.)



Japonski tanki na cesti, ki vodi v Nankin, glavno kitajsko mesto.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna društva (tudi v tujini) in Kanada \$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$0.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na Indianapolis \$0.50.

Subscription rates: For the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Člani oglasov po doporoki.—Kopije dopisov in namerojenih članov ne vračajo. Kopije literarne vsebine (društvo, pisma, drame, pesmi itd.) se vračajo poštom, če so priložile pošto.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima biti s tem

PROSVETA

2837-39 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Dajmo v sklopu, na primer (Nov. 20, 1937), poleg vašega

imena in naslova, pomeni, da vam je s tem datumom postala

osebna. Poslovila je prebrana, da se vam list ne vrne.

Kje je načelo ekonomskega determinizma?

Socialisti in marksisti sploh so vsa ta desetletja — odkar je Marks dal svetu znanstveni socializem — sprejeli načelo ekonomskega determinizma in v luči ter smislu tega principa so presojali vsa nehanja in dejanja v človeški družbi.

Naše socialistično prepričanje je bilo — in je še danes, kdor hoče zares biti socialist — na podlagi tega načela, da ekonomske sile in razmere, ki jih posameznik ne more kontrolirati, so v glavnem odgovorne za dejanja posameznika. Posameznik se razvija pod mnogimi vplivi, ampak ekonomske razmere, v kakršnih posameznik živi in od katerih je odvisen za svoj obet, so glavni faktor njegovega oblikovanja. Skratka: posameznik je v 95 odstotkih takšen, kakršnega naredijo ekonomske sile in razmere njegovega časa in okolice. Pet odstotkov izjem gre na rovaš skvarjene ali abnormalne nature — podedovanih vzrokov ali bolezni — posameznika.

To smo socialisti verjeli in verujemo še danes, če hočemo biti zvesti in dosledni svojemu prepričanju. Na temelju tega principa, ekonomskega determinizma, smo dosledno odklanjali in še danes odklanjamo pravičnost kapitalističnega kazenskega prava, katero sloni na starem konceptu namišljene proste volje posameznika in v smislu tega koncepta polaga odgovornost za zločina dejanja na posameznika. To pravo smatramo za krivično in prav tako smatramo, da je krivična smrtna kazen nad posameznikom, izvršajoča iz stare, barbarke in maščevalne doktrine (sankcionirane po sv. pismu): glavo za glavo, zob za zob.

Na podlagi tega načela in iz njega izhajajo filozofije smo socialisti v primerih industrijskih nezdov pripisali krivdo za takšne nezdove kapitalističnemu sistemu. Sto in stokrat ste lahko čitali v vseh socialističnih listih: Spet kapitalizem umoril! Spet je toliko in toliko rudarjev izgubilo življenje med eksplozijo pod zemljo zaradi zanikarnosti lastnikov, ki se bolj brigajo za svoj profit, kakor za varstvo delavcev! Spet je bilo toliko in toliko delavcev v tovarni žrtvovanih na oltarju kapitalističnega boga Moloha! — Nismo trdili, da so kapitalisti hotela in namenoma povzročili te nesreče, ampak njihova pokretnost po dobičku, da so varčevali pri varnostnih napravah, je bila kriva. Posameznikov nismo nikdar dožili — smo pa dožili vse skupaj, ki so zagovarjali stari, profitni sistem. Kolektivna odgovornost!

To je bilo stališče socialistov in je še danes. To je bilo stališče vseh marksistov, tudi ruskih do — boljševiške revolucije v Rusiji. Po tej revoluciji so ruski boljševiki hitro pozabili na princip ekonomskega determinizma, čeprav na tisoč mrtvih prisegajo, da so oni edini pravi marksisti!

V Rusiji je danes produkcija dobrin pod kontrolo države. Kapital je državna last. Za produkcijo je torej odgovorna državna oblast — in v teoriji mora biti država odgovorna za vse, dobre in slabe posledice svojih operacij. V praksi je drugače. Ruska sovjetska država se rada ponaša z zaslugami, z vsem, kar naredi dobrega. To je kolektivno. Ker pa so boljševiki ljudje, delajo tudi napake, ampak za napake ni kolektivne odgovornosti! Če je eksplozija v rovu, noče biti odgovoren sovjetski kolektivni sistem. Ko se kaj takega zgodi v kapitalistični državi, je seveda kriv kapitalistični sistem, toda državni kapitalizem v Rusiji (ki se krivično naziva socializem), mora biti izjema! Kdo je torej kriv smrtnih nezdov vseh slabih varnosti, nemarnega vodstva, skvarjenih strojev itd.? Delavci so krivi! Delovodje so krivi! Vsi so krivi — samo država ni, sovjetski sistem ne sme biti kriv ničesar! Sovjetska oblast, ki se naziva delavska oblast, ne sme priznati zase nobene napake! Veljati mora, da je nemotivirana!

Tako so boljševiki postavili ekonomski determinizem (in s tem marksizem) na glavo, sprejeli so kapitalistično justico, vsebujejo odličje v sedanjih koloni.)

Glasovi iz naselbin

Vesti iz vzhodnega Ohijsa

Bridgeport, O. — Ko to pišem, je 28. decembra. Božič je minil in ravno tako običajna voščila. Še par dni, pa si bomo voščili srečno in veselo novo leto. In to zopet iz navade. Časopisi so z velikimi naslovi na prvih straneh peli: Mir ljudem na zemlji, in prav tako po vseh cerkvah. Toda v istem času so grmeli topovi, pokale puške in strojnice, padale bombe iz zraka in morale vojake in civiliste v Španiji in na Kitajskem. Mir ljudem na zemlji — kakšna groteskna ironija!

Srečno in veselo novo leto ti pravi. Kot bi bilo res. Toda pred nami je velika in temna depresija na vseh koncih in krajih, priganjstvo in izkoriščanje povsod, kjer se še kaj obratuje. In to vse za sveti profit. Naša bodočnost je temna, da si je ni za predstavljati. Ali bomo kdaj prišli do spoznanja, mi proletarci sveta, da smo mi moč, da lahko vse to odpravimo? Kadar pride res do tega, takrat ne bo hinavskih voščil, marveč resnična, zavedna delavska voščila.

Včeraj, 27. dec., sem bil telefonsko obveščen od br. Tonyja Zupaniča iz Point Marlona, Pa., da je avto tamkaj ubil Jakoba Kotarja. Vprašal me je, če vem, ako ima kakšne sorodnike.

Jakob Kotar je bil doma iz Podmolinka, sava Sostra pod Ljubljano, in sva skupaj v šolo hodila. Svoj čas je bil zelo aktiven za proletarce, JSZ in delavski pokret. Potem se je bil nekako zapustil in odšel v rove, kjer je tudi izgubil oko, kakor mi je pozneje pravil Tony Zupanič. Meni ni znano, če ima kakšne sorodnike ali ne. Zupanič sem dal naslov Fr. Strubelj na iz W. Aliquippa, Pa., ker je njegova žena iz iste vasi doma in je nji to bolj znano.

Ravno, ko to pišem, je prišel večerni list, kjer čitam, da je danes jutraj v bolnišnici v Wheelingu umrla Alojzija Kotar, članica našega društva št. 13 SN-PJ. Bolehala je za rakom in je bila skoro dva meseca v bolnišnici. Stara je bila 65 let. Tukaj zapuška moža, dva sinova in end hčer, omožena Selak v Elm Grovu, W. Va., v stari domovini pa eno hčer. Otroci so vsi iz prvega zakona — poročena je bila dvakrat. Od kod je bila doma, mi ni znano, vem le toliko, da je bila Dolenjska. Mož je bil svoj čas član in celo predsednik društva 13, katerega pa je menda radi depresije zapustil. Da je bila pokojnica še članica SN-PJ, je za naša društva 13 in nekaterih posameznikov. Tukaj je zopet dokaz, da nikdo ne ve, kaj bo z njim jutri. Ako se niste član SN-PJ, pristopite takoj; ako pa ste, glejte, da plačate aseptem ob pravem času, ker neareča nikdar ne počivo.

Delavske razmere so tukaj neznosne. Delavce povsod dnevno odpuščajo, in to celo v premo-govnikih. Nedavno sem videl, da je Jakob Yert iskal samega sebe po Farrelu in ga na vse zadnje našel v Sharonu. Pač mala pomoč. Mislim, da ni izgubil dosti časa, ker mu je bilo treba le preko ceste stopiti in je našel Jakoba Yerta v Sharonu, Pa. Pa brez zamere.

Pred kratkim smo prejeli Ameriški družinski koledar. Knjiga je vredna vase. Povesti kot vsa vsebina je zelo dobra. Moral bi se nahajati v vsaki slovenski hiši. Tukaj smo jih razpečali že priložnosti dosti. Z njim so vsi zadovoljni.

Seja okrožne federacije SN-PJ dne 26. decembra v Maynardu je bila dobro oblikana, razprave stvarne in poročila društvenih zastopnikov precej dobra. Posebno Maynard se je odrezal v pridobivanju novih članov.

Letna seja tujakljane združbe ne bo 21. januarja, marveč 28. Razlog je, ker bo imel glavni odbor združbe sejo par dni pred 28. januarjem, kar bo nam omogočilo, da bomo lahko slišali njegovo letno poročilo. Na tej seji bomo volili tudi novi odbor za našo postojanko. Dolžnost vsega članstva je, da se te seje udeležijo. Izplačevale se bodo na tej seji tudi dividende. Vršila se bo v Društveni dvorani na Boydavillu, pričetek ob 7:30 zvečer.

Na prihodnji seji kluba št. 11 JSZ dne 16. januarja bomo dožili čas in kraj prihodnjega zborovanja klubov in društev

Prosvetne matice. Sklepani bomo tudi glede prvomajske proslave. Potrebno je, da ste navzoči vsi člani. Seja bo dopoldne v navadnih prostorih, to je v dvorani na Boydavillu.

Tukaj smo imeli zopet povednjo. Dne 19. decembra zjutraj smo šli še lahko na sejo v Društveno dvorano na Boydavillu, naša seja nam je pa voda že pot zaprla. Popoldne je ni bilo več mogoče preko nje. Reka Ohio je bila narasla na 37 čev. in 7 pal. in naša dolina je bila zopet velika jezera. Naredila je tudi nekoliko škodo. Zda je že v navadi, da imamo takoj povodnje, kakor hitro nekoliko bolj dežuje.

Joseph Snoy, 18.

O krizi in nasprotnikih SN-PJ

Sygan, Pa. — Predno bo ta dopis zagledal beli dan, bo že nastopilo novo leto. Novo leto — lepo ime, ako bi v resnici bilo res novo leto, takšno, kakršnega si želimo vsi, stari in mladi. Toda vemo, da kakor v minulem letu ni bila vsem sreča mila, tako tudi ne bo v prihodnjem.

Znano nam je vsem, da je v Ameriki še vedno milijone brezposelnih, in to že več let. Ko se je pričelo leto 1937, se je delo tu in tam odprlo vsaj malo. Mislimo: ne zdaj bo že enkrat konec depresije. Toda ob zatonu leta 1937 smo zopet tam kot smo bili leta 1936. Na tisoče nesrečnejšev z obupom zre v novo leto, kajti že vedo, da zanje skoraj gotovo ne bo dela in zasluška niti v nastopilem letu in da bodo oblasti nanje z nejevoljo zle ter jim mogoče odrinile nekoliko podpore, to je, če se bodo izkazali dovolj "potrebne" — berači.

Zakaj vse to, ko je tukaj v Ameriki toliko denarja in menda tudi dela? Kakor se vidi, hočejo uboge delavce pač uničiti duševno in fizično. Vemo, da mnogi izmed teh trpinov niso člani nobene podporne organizacije in radi tega so še večji reveži. Zatorej bi bilo dobro povedati vsem, ki še niso člani SN-PJ, naj pristopijo, kajti kdor je član naše velike organizacije, ni več tako zapuščen. Mati jednota mu prikaže na pomoč tam, kjer mu nobeden drugi ne bo pomagal, namreč v boleznih in nesrečih. SN-PJ zdravi rane vsem svojim prizadetim članom: deli podporo, plačuje operacije, izplačuje smrtnine in poleg tega ima še mnogo drugih ugodnosti. Ali moremo želeči še kaj več od nje?

Zatorej bratje, sestre in prijatelji, ker mi dobro vemo, kako dobra je za nas SN-PJ, storimo tudi mi njej malo uslugo. V resnici ji nismo mogli poslati nivoletnega darila v denarju, pač pa ji lahko pošljemo nove člane. Ko bi vsaka družina, ki spada k SN-PJ, pridobila v tej sezoni le enega novega člana, bi bilo to najboljše darilo in obenem velik trijumf za vso SN-PJ. Bilo bi boljše kot cel koš čestitk in poklonov. Upava, da bo tudi naš Sygan, to je društvo Bratstvo št. 6 in Jolly Juniors št. 669, napredoval v članstvu, ker pač vemo, da naš hribček ni bil še nikdar med zadnjimi. Tako bo tudi zda. Treba je pa poskusiti areto tu in tam. Začetek bo bolj težak. Na pomlad, upamo, se bo delo bolj odprlo in takrat bo agitacija za nove člane bolj uspešna. Ne smemo se ustrašiti nobene kritike naših nasprotnikov.

Večkrat čitamo tu in tam, kako naši nasprotniki brusijo jezike čez SN-PJ. Najbolj hudo jim moč, zato jo hočejo odvrniti od naše jednote. Nekje sem brala:

Ruski konjeniki na straži ob meji med Sovjetsko unijo in Mandžarijo.

"Kaj mislijo stari, da dajo svoje otroke v nekatoliško organizacijo. Kaj bo enkrat s temi otroci?" Strašno, res, kaj bo z njimi. Človek se mora v resnici smejati. Naj omenim samo toliko, da vsak otrok, ki je član SN-PJ, je dobro zavarovan. In tudi vrag ga ne bo vzel. SN-PJ je svobodna organizacija. Če so stari otroka dobri in skrbni, so navadno tudi otroci skrbni, in taki bodo tudi ostali, pa naj bodo člani SN-PJ ali pa katerekoli druge organizacije. Naša jednota ne bo z nobenega člana napravila razbojnika, vraga ali še kaj hujšega. Če pa otrok ni dober po naravi, ni to krivda naše jednote. Tak otrok bi ne bil dober član ne SN-PJ ne kakšne druge organizacije, pa bila katoliška ali ne. Zakaj toliko krika in vika, da bodo naši otroci — "pogubljeni", če jih ne damo ven iz SN-PJ? In ravno takim, katerim je bila jednota že v veliko pomoč za časa boleznih leta nazaj, ko so bili člani, ravno tem je SN-PJ danes tri v peti. Nehvaležnost je res plačilo sveta.

Zatorej, bratje, sestre in prijatelji, pojdemo na delo! Pokazimo nasprotnikom, da bo naša jednota rasla, da bo zrasla v eno najmočnejših podpornih organizacij. Ne bo propadla, kakor si to mnogi žele. Zato pa je v prvi vrsti potrebno, da ji pridobimo mladino. V mladini je moč. V njo moramo postaviti vse svoje upe in nade. Iti moramo naprej in ne nazaj. Torej naprej za SN-PJ!

Rudolf in Julia Kramar, 6.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Leto 1937 je vzele slovo. Zda si bodo naši gospodje kapitalisti pričeli deliti mastne dividende. Kaj bo pa tebi, trpin, ostalo? Tri 000. Take po delavčeve dividende, za katere je garal in se potil vse leto. Pa nič ne žalujmo, saj nas čaka posmrtno življenje. Tako nas učijo naši dušni pastirji. Ti trpin se posti, do siteda se smeš le enkrat na dan najesti, vse drugo pa daruj Bogu, ako hočeš gledati nebeško obličje. Hozana na višavah, mir ljudem na zemlji. Kdor se pa ne bo pokoril delodajalcu in božjim namestnikom, tega dajmo pa do smrti trpinčiti. Tvpin, kdaj se boš prebudiš iz trdega spanja? Kdaj boš zagledal svetlobo in videl, da tudi tebi sije isto sonce kakor kapitalistom? Spreglej vsaj z enim očesom! Videl boš, da te varajo in da oni nečesto tako živeti kakor naša uče. Spreglej vsaj v dvajsetem stoletju in videl boš, da oni nečesto čakati na posmrtno življenje, temveč hočejo dobro živeti na tem svetu.

Dragi moji sotrpini! Čitajte in nagačite se na delavske liste, ki nas dan za dnevno uče, da si morajo delavci sami pomagati do boljšega življenja, do boljših raz-
 za našo mladino, češ, kaj bo

Tedenski odmevi

Anton Garden

Igranje s civilno vojno

Kdo je odgovoren za polom mirovnih pogajanj med Ameriško delavsko federacijo in Odborom za industrijsko organizacijo? Važno vprašanje za vsakega delavca in sleherni unijo.

Če poslušate CIO, nosi krivdo ADF; če poslušate Greena, nosi krivdo CIO. Zvrčanje krivde drug na drugega je bilo pričakovati, toda to nikomur ne koristi, najmanj pa potrebi združenja.

Počasi prihaja na dan resnica, da je krivda na obeh straneh. "Resnica je, da sta obe skupini proti združenju," je zadnje dni rekel na ožjem sestanku v Chicagu nekdo (ime mora biti zamolčano), ki pozna situacijo od znotraj. To je razvidno tudi iz izjave krojaške unije ILGW, ki si najbolj iskreno prizadeva, da pride do poravnave konflikta in do strnjenja delavskih vrst. Pogajanja so bila bolj manever kot kaj drugega.

Najbrže ni enaka krivda na obeh straneh; toda na kateri strani je večja, ni še dovolj informacij, da bi jo človek lahko pokazal. Z gotovostjo se ve le to, da ni na vrhu, med voditelji obeh skupin, volje do združenja.

Posledica tega je, da bo zadivljala enaka civilna vojna po vsej deželi kakor že dalj časa divja med CIO in ADF na severozapadu, v Washingtonu in Oregonu. Green je z njo ponovno zagrozil v Buffalu par dni pred usodno "mirovno" konferenco. Njemu je bilo takrat namreč že znano, kakšen bo izid; prav tako tudi Lewisu, ki je iste dni govoril na konvenciji jeklarke unije v Pittsburghu in obdolžil ADF, da noče sprejeti vseh štirih milijonov članov CIO.

Da se bo okostnela eksekutiva ADF branila unij CIO, je bilo pričakovati, ker bi njih sprejetje v federacijo pomenilo, da bi Greenova eksekutiva ne izgubila le kontrole nad njo, marveč tudi mastne pozicije. Toda krivda za polom pogajanj ne pade samo na eksekutivo ADF, marveč tudi na vodstvo CIO. Glasilo rudarske unije United Mine Workers Journal na primer piše v januarški številki o tem polomu z veliko naslado in sardoninim veseljem, čeprav straši v ozadju tega veselja zelo draga civilna vojna.

V tej civilni vojni bodo šle energije in denar za pobijanje drug drugega, namesto za organiziranje delavcev in vzgojo članstva. Namesto bratstva bodo propagirali sovraštvo in bigotstvo med delavstvom.

Na vrhu obeh skupin se očitno ne vprašajo o težki ceni civilne vojne. Važnejši se jim vidi rezultat. Lewisa računa, da bo CIO v tem boju odtrgal več unij od ADF in jo toliko oslabil, da se bo končno moral prikriti pod pogoji močnejšega CIO.

Enake načrte ima tudi eksekutiva ADF. Ona ne računa na izgubo unij v tej bratomorni vojni, marveč na definitivno oslabeitev in uničenje unij, katere je ustanovil CIO. Smatra, da poseduje večjo udarno in destruktivno silo kakor CIO. Pri tem računa tudi na svoje zavaznike med kapitalistično reakcijo. Da bo te pomoči dobila, oziroma jo že ima, ni treba poudarjati. Vse skupaj je blaznost — samomor, kakor pravi unija ILGW.

Vprašanje je, kaj bo storilo članstvo v krajevnih unijah obeh skupin. Generali na vrhu so pripravljani na civilno vojno. Ali bo za njimi brezmiselno drvelo tudi članstvo? Do sedaj še ni pokazalo, da je navdušeno za bratomorni boj. Toda spregovoriti bo moralo odločneje in veliko glasneje za mir in združenje na taki podlagi, ki ne bo ponižujoča za nobeno skupino in ki bo obenem garantirala pogoje za organiziranje nadaljnjih milijonov neorganiziranih delavcev. In v masnih industrijah je ta pogoj industrijski unionizem, združen s takimi kampanjami kakor jih vodi CIO.

Kakor sedaj stvari stoje, ni v bližnji bodo-

(Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 4. januarja 1918.)

Domače vesti. V Stauntonu, Ill., je umrl rojak Fr. Brunet, star 45 let in doma iz Ljubnega na Štajerskem. Bil je član SN-PJ.

Delavske vesti. Ameriška vlada je prevzela nadzorstvo nad Indijedincami.

Svetovna vojna. Z nemikim mirom ne bo nič. Tudi ruski boljševiki se upirajo nemikim mirovnim pogojem in grozijo z obnovo vojne.

Sovjetska Rusija. Sovjetska vlada je naslovila zahtevo na Nemčijo, naj osvobodijo zaprte socialiste. Civilna vojna s kozaki se nadaljuje.

(Dolje iz prve kolone.)

govornost posameznika za zločina dejanja pod pretvezo proste volje in barbarsko, maščevalno smrtno kazen po biblijskem ediktu: zob za zob, glavo za glavo!

Ko so ruski boljševiki na ta način zavrgli etična načela socializma in s tem moralno bankrotirali, ni nič čudnega, da so v svoji ekonomski sistem inkorporirali najslabše metode kapitalističnega sistema: mazalni sistem, priganjstvo (stahanovizem), akordni sistem ali plačo od kosa, špionstvo v industrijah in na polju in osebni favoritizem. Nič čudnega potem, da sovjetski sistem proizvajajo na debelo — zločin-
 ce vsake vrste, zlasti pa svoje tipične zločince: saboterje, komplotiste, špijone, izdajalce in podkupovalce. Kakršna je družba, takšni so njeni člani!

Anton Zidanek, zastopnik Prosvete.

Vesti iz Jugoslavije

Da dobija denar za božični pri-
boljšek...

Zalog, 19. decembra. — Kmetička sinova Ivan Mejač iz Zgor-
njega Kašja in njegov prijatelj
Jože Zajec iz Spodnjega Kašja
sta si v pomenku tožila, da bo
kmalu božič, oba pa nimata niti
beliča in nikakega zasluzka. Praz-
niki zahtevajo kake solde za pri-
boljšek, zato sta Ivan in Jože ko-
vala načrte, kako bi prišla do de-
narja.

Več načrtov sta zavrgla, odlo-
čila pa sta se napovedati za vlom
pri nekem Mejačevem sorodni-
ku. Stiri ure hoda sta kolovratila
skoz sneg in noč. Z doma sta
odšla malo po 8. uri, v Tujem
Grmu pod Jančami pa sta bila
poznajo po polnoči. Mejačevemu je
bilo pri Zavrihovi vse znano. Pri
Zavrihovi vratih je odmaknil zapa-
ne. Nato sta se podala oba no-
na gosta v hišo in Ivan je znal
skupaj obleko, perilo, v akriji
je našel tudi nekaj denarja. Na-
brala sta za kakih 2000 din pila,
nato sta se dobro otovorjena
vrnila v dolino. Imela sta izredno
srečo, da ju ni nihče zalotil. Pri
Zavrihovi so med njunim oble-
kom snivali kakor bi bili ubiti.

Lahko si mislimo presenečenje
gospodarja Martina in njegovih,
ki so zjutraj ugotovili, da so bili
ponoči opljeni. Vlom so prija-
vili štangarskim orožnikom, ki
so odšli takoj na zasledovanje.
Okrog Janč in tudi v Tujem gr-
mu je še precej snega. Orožniške
patrolje so našle nekaj sledov, ki
so jim pomagali razjasniti no-
ni obisk. Pri nepoštenem sorod-
niku so napravili hišno preiskava
in so našli res del nakradene
gospodara. Nekaj sta ga medtem
z Zajcem že prodala. V strahu
pred aretacijo sta fanta pobeg-
nila z doma, orožniki pa so ju le
našli in predali v sodne zapore.
Zdaj se bosta nepoštena sorod-
nika dolgočasila v sveti noči za
križnimi okni.

Zaradi brezposelnosti se je za-
strupil

Ljubljana, 19. decembra. —
Danes ob 10. dopoldne je bila
ljubljanska policija uprava ob-
veščena, da so v Podjurski ulici
19 našli nekega mladeniča m-
rtvega. K ogledu sta se podala
službojuči uradnik Kette in po-
licijski zdravnik dr. Lužar. Ugo-
toviti sta mogla samo, da se je
mladenič zastrupil z lisolom.

Nesrečni pokojnik je Alfonz
Sedovnik, ki se je rodil leta 1912
v Nomju pri Bohinjski Bistrici,
pristojen pa je v Ljubljano. Nje-
gov oče je bil posestnik in u-
pokojen železnikar v Podjurski
ulici. Alfonz se je bil izučil za
ključavničarja. Bil je priden in
pošten mladenič. Nihče si ni že-
le iskreneje, kakor da bi dobil
delo. Trudil se je zama. Po-
vpraševal je vseh, a nikjer
ga niso sprejeli čez: "Tvoj oče i-
ma hišo in pokojnino, tebi ni
takšne sile!" Toda oče mora tu-
di skrbeti za večjo družino in
tako je postal mladi Sedovnik
bolj in bolj potrt.

Predbožično razpoloženje ga
je še bolj spravilo v razmišlja-
nja. Podal se je v svojo sobico,
vsedel se je za mizo in napisal
na papir, strgan iz šolskega zvez-
ka, svoje poslovilne besede. Brid-
ko je potožil, kako hudo mu je

bilo brez dela. Prosil je, naj mu
oprostito in naj o njegovi smrti
obvesti njegovo izvoljenko v
Hrastniku. Potem je segel po
strupu in v bolečinah izdihnil.
Na prošnjo staršev je komisija
pustila pokojnika na domu, kjer
so ga položili na mrtvaški oder.

Kje so milijoni 'agenta smrti'?

Boj za dediščino "agenta sm-
rti" Bazila Zaharova je stopil v
novo fazo. Ko je "kralj topov"
pred več nego letom dni umrl,
sta veljali za glavni dedični nje-
govi pastorki, hčeri vojvodinje
Villafranca. Zaharov se je bil
a to vojvodinjo poročil l. 1924.,
potem ko je trideset let čakal
nanjo. Njegova ljubezen do te-
ko bolne žene, za katero se je
potegoval vse svoje življenje, je
dala snov za mnogo romantičnih
zgodb. Pred njegovo palačo v
ulici Hoche v Parizu so prihaj-
ali vsak dan, tudi pozimi, celi
vozovi najdragocenejših cvetlic,
ki jih je naročal zanjo. Zanjo
je opravil tudi zadnji milijonski
posel svojega življenja, ko si je
pridobil kontrolo nad igralnico
v Monte Carlu.

Hčeri vojvodinje Marchena-
Villafranca sta grofica Ostorog,
ki živi kot "gospa Bourbonova"
na Francoskem, in ga. Walfor-
dova, žena nekega londonskega
brodolastnika. Kmalu po smrti
Bazila Zaharova pa se je pojavil
neki 67-letni mož, ki ima v Bir-
minghamu majhno trgovino s
čevlji: Hyman Barnett Zahar-
off. Ta pravi, da je sin po-
kojnega Kreza, ki se je bil po-
ročil kot mlad vojak. Ta zakon
se je ločil, ko je šel on komaj
dve leti. Toda kralj topov sina,
ki je prišel kot ubog ruski emi-
grant na Angleško, ni mogel ra-
biti. Izjavljal je, da ni imel ni-
koli nobenega sina. Toda Hy-
man Barnett Zaharoff se tak-
šnih izjav ni ustrašil, zdaj pa še
posebno ne popusti, ko gre za
težke milijone.

Med tem se je javil še neki
možakar, Armenec Sadik Cha-
chaty, ki pravi, da sta bila nje-
gov oče in Zaharov brata, pravo
ime Zaharova pa je bilo Cha-
chaty. Sele pozneje je agent
smrti spremenil svoje ime, da bi
ne kompromitiral svoje družine.
To je bilo tedaj, ko se je preži-
ljal v Carigradu s čudnimi po-
sli, ko je bil v Atenah anašilec
čevljev, prikazalec svetilk in no-
ni čuvaj in ko so ga v Londonu
zavoljo sumljivih poslov vta-
nili v ječo. Sele pozneje je po-
stal na Balkanu agent za pro-
dajo vojnih ladij, topov, strojne
in streliva, a še pozneje v Lon-
donu najpomembnejši zastop-
nik oboroževalne industrije in
pravi vodja Vickersove družbe.

Toda kje so milijoni Zaharo-
va? Sprva so njegovo imetje ce-
nili na kakšnih 5 milijard dinar-
jev, pozneje so pričele prihajati
na dan presenetljive stvari. Iz-
kazalo se je, da na vsem Angle-
škem ni več nego za 200.000 fun-
tov šterlingov njegovega imetja.
Tudi na Francoskem so zaman
iskali težkih milijonov. Seveda

je to mnogo ljudi, posebno pa
dediče, zelo razočaralo. Toda
sedaj pravijo, da je kralj topov
pred kakšnimi desetimi leti ve-
lik del svojega imetja spravil v
razne druge dežele, ker je vedel,
da je davek na dedščino na An-
gleškem posebno visok. V tem
primeru torej ne bi šlo za pote-
gavščino, ki bi si jo dovolil skriv-
nostni mož napram javnosti o
višini svojega imetja, temveč za
potegavščino, ki si jo je dovolil z
angleškimi davčnimi oblastmi.
To bi tudi dovolj dišalo po nje-
govih metodah.

Organiziranje agentov zavarovalne družbe

Philadelphia. — Skoraj tisoč
agentov zavarovalne družbe Han-
cock Mutual Life Insurance Co.
se je v tem mestu zadnje dni u-
deležilo shoda krajevnih unij št.
22 United Office & Professional
Workers CIO, ki vodi kampanjo
za organiziranje 15.000 agentov
pri tej družbi. V bližnji bodo-
nosti se bodo pri tej družbi vrši-
le volitve o uniji pod vodstvom
zveznega delavskega odbora. U-
nija pravi, da pričakuje veliko
zmago pri volitvah. Pred sho-
dom so agentje imeli avtni spre-
vod po mestu. Kampanja za or-
ganiziranje inšurentov agentov se
vrši pri vseh družbah.

Liberalci za obram- bo demokracije

Ustanovili so zvezo za ekonomsko svobodo

Washington. — (UNS) — Na
pozorišče boja za obrambo de-
mokracije je stopila nova libe-
ralna skupina in v ta namen u-
stanovila Ameriško zvezo za e-
konomsko svobodo. Njen začasni
predsednik je William Allen
White, podpredsednik pa ekonom
W. Jett Lauck.

Zveza za ekonomsko svobodo
pravi, da bo sodelovala s farmar-
ji, delavci in drugimi javnimi
skupinami za ohranitev politične
in dosega ekonomske demokraci-
je. V svoji načelni deklaraciji
opozarja ameriški srednji razred
— farmarje, trgovce in profesio-
naliste — na boj ameriškega de-
lavstva, ki se v svojem prizade-
vanju za dosego legalnih pravic
brani pred "skupnim in brezob-
zirnim napadom" ameriške reak-
cije. Ta napad "ne ograža le de-
lavskih pravic, marveč tudi svo-
bodščine slehernega ameriškega
državljana brez ozira na nje-
go zanimanje za delavske boje."

Nevarnosti, ki prete demokraci-
ji v tej deželi, ne prihajajo od
zunaj, pravi izjava. "Prava ne-
varnost izvira iz tega, ker ne
prilagodimo naših tradicionalnih
demokratskih principov spre-
minjajočim se ekonomskim razme-
ram."

Ameriška zveza za ekonomsko
svobodo ima več sto sponzorjev
ali ustanovnih članov med cer-
kvenimi, univerzitetnimi in dru-
gimi liberalci. Med njimi so Ja-
mes Myers od protestantskega
Federalnega cerkvenega sveta,
John A. Ryan od katoliškega do-
drobodelnega sveta, rabinec Ste-
phen Wise, profesor Colston E.
Warne, profesor Paul Douglas,
odvetnik Morris Ernst in profe-
sor Jerome Davis, predsednik A-
meriške učiteljske federacije.

Protest proti po- bijanju delavcev

Ostra obsodba fašistič- nega diktatorja

New York. — (FP) — "Osem
tisoč haitakih delavcev, ki so
bili umorjeni v zadnjem oktobru,
niso pobili prebivalci Dominika-
ne, temveč vojski diktatorja Ra-
faela Trujilla," je dejal A. Pri-
lip Randolph, predsednik bratov-
ščine železnikih postročkov in
načelnik Splošnega zamorskega
kongresa, na protestnem shodu v
New Yorku. "Potrebno je, da po-
tegnemo ostró črto med domini-
kanskimi delavci in fašističnim
diktatorjem. Prvi so neoborože-
ni in zamorske delavce so poko-
sile krogle iz strojnice, ki so jih
sipali vojski diktatorja Trujilla."

Randolph je dejal, da fašizem
prodira v državah latinske A-
merike. Vse svobode ljubeče A-
meričane je pogval, naj prikaže-
jo na pomoč haitakemu ljudstvu,
ki se bori proti fašističnemu dik-
tatorju. Na shodu je bila soglasno
sprejeta resolucija, ki urgira A-
meriko, Mehiko in Kubo, naj na-
stopijo proti diktatorju.

Oscar Rivera, član newyorške
državne skupnosti, je opozoril po-
slušalec na aktivnost Trujillo-
vih agentov v Združenih državah.
Ti hočejo sakriti diktatorjev
zločin s ploho besed. Kot dokaz
aktivnosti teh agentov je ome-
nil velik oglas v newyorškem
dnevniku Times, v katerem pere-
jo diktatorja.

V Toledu pomagajo unije brezposelnim

Veliko število unio- stov izgubilo delo

Toledo, O. — (FP) — Depre-
sija je udarila člane tukajšnjih
unij. Skoro dve tretjini unio-
stov je izgubilo zaslužek in zdaj
hočejo vedeti, kaj je z glasom,
da ima vsak delavec pravico do
dela, ki so ga ponavljali indus-
trijski magnati zadnje poletje,
ko je izbruhnila stavka jeklar-
skih delavcev.

Več unij je že osvojilo na-
črte glede podpiranja članov, ki so
bili vrženi na cesto. Relifne da-
jave v Ohio, kjer je na čelu dr-
žavne administracije governor
Davey, zaveznik jeklarskega
magnata Girdlerja, so silno niz-
ke. Število ljudi, ki so odvisni
od javne podpore, je že doseglo
točko l. 1932, ko je bila kriza na
vrhuncu.

Voditelji unij so na sestanku
z religioznimi uradniki dobili zago-
tovanje, da bodo skrbeli, da ne bo
nihče stradal. Sprejeti so bili
načrti glede sodelovanja med u-
nijami in religiozno administracijo.
Unije so izvolile tudi posebne od-
bore, ki bodo zbirali prispevke
za reveže.

Industrijski magnati nečejo
prevzeti nobene odgovornosti.
Nič jih ne briga usoda delavcev,
ki so jih vrgli na cesto, njihova
glasila pa pišejo, da so unije od-
govorne za depresejo.

Kongresnika se po- tegnila za stavkarje

Vladna korporacija morda poseže v konflikt

Washington. — (FP) — Cali-
fornijska liberalna kongresnika
Scott in Voorhis sta se del pri-
stipnila na vladno rekonstrukci-
sko finančno kongresnjo s za-
hitev, naj intervenira v stavki
tamkajšnjih delavcev, ki delajo za
Metropolitan Water District v
južni Californiji, in ga prisilijo
na pobojanje stavkarji.

Metropolitan Water District
južne Californije tvori poleg Los
Angelesa 12 okoliških mest, ki
skupno grade veliki vodovod od
Souderskega jez. Za gradnjo
tega projekta je Metropolitan
vodni distrikt, občinska korp-
oracija, dobil 140 milijonov de-
larjev posojila od zvezne rekon-
strukcijske finančne korporaci-
je.

Kongresnika sta spodbujala na



Člani odbora, ki vodi organizacijsko kampanjo med agenti zavarovalniških druž v New Yorku.

Nemška manjšina na Češkoslovaškem

(Iz "Depeche de Toulouse", li-
sta, kjer je dolgo sodeloval tudi
sedanji francoski zunanji mini-
ster Delbos.)

Češkoslovaška ima 14.700.000
prebivalcev. Od teh je 3.200.000
Nemcev. Češkoslovaški Nemci pa
ne predstavljajo strnjene enote,
temveč otoke, raztresene po vsej
državi. Češki Nemci žive pome-
šani s Čehi in Slovaki.

Dve najmnogostevilnejši nem-
ški skupini — vaaka izmed njih
ima 800.000 prebivalcev — živi-
ta vzhodni bavarake, saške in pru-
ske meje in predstavljata str-
njeno pas.

Med Čehi in Nemci ne more-
mo potegniti narodnostne meje,
ki bi delili ene od drugih. Češko-
slovaški Nemci tudi v preteklo-
sti niso nikoli predstavljali enot-
ne politične in upravne celote. V
upravnem pogledu so bili združeni
s Čehi še pod habsbursko ob-
lastjo. Sicer so pa ti Nemci svo-
jevrstna veja nemškega naroda,
ker so zelo dolgo živeli pod če-
škimi vplivoma. Ena tretjina nem-
ške manjšine se ni pridružila
Henleinovemu gibanju in je o-
stala zvesta češkoslovaški vladi.

Henleinova stranka je že pred
več leti trdila, da Čehi Nemece
zatirajo in da Nemci niso enako-
pravni državljani. To pa ni res.
Češki Nemci so gospodarji svo-
je prosvete in svojega gospodar-
stva. Vodijo občine, ki imajo v
njih večino. Zagotovljeno jim je
predstavništvo v vseh instancah,
v okrajnih, deželnih in central-
nih. V današnji češkoslovaški
vladi sede trije Nemci.

Narodno manjšino ne more nič
bolj odtujiti kakor šola. To na-
zorno dokazuje primer Avstro-
Ogrske. Na Češkem se nemški
otroci v šoli uče svoje materin-
ščine. Njihovi učitelji in nadzor-
niki so nemške narodnosti. Nem-
ci lahko svoj jezik svobodno ra-
bijo v trgovini in v zasebnem
življenju. V državni upravi go-
vorijo pa v njihovem jeziku le v
tistih občinah, kjer jih je več
kakor 20%.

Vzljeto temu trdi Henlein, da so
gospodarske in kulturne razme-
re, ki v njih žive češki Nemci,
pogubne. Kriza je res pošteno
prizdelala tiste nemške pokraji-
ne, kjer se nahaja znaten del če-
škoslovaške industrije. Kriza pa
ni specifično češkoslovaški po-
jav. Posebno en čimfelj je zelo
pogubno učinkoval na gmo-
tanje nemške manjšine — pa-
danje češkoslovaške trgovine s
Nemčijo. Temu je pa v prvi vr-
sti vzrok avtarična politika, ki
jo danes vodi Nemčija. Nasproti
si pa Češka na vse kriplje pri-
zadeva, da bi premagala krizo,
pri tem pa nič ne gleda na na-
rodnost svojih državljanov.

Nemška manjšina nima torej
prav nikakega vzroka, da bi se
pritoževala nad pomanjkanjem
dobre volje pri češki večini, nad
krivicami ali pa celo nad nasi-
ljem.

Cisto razumljivo je, da je zbu-
dilo Henleinovo gibanje na Če-
škem precejšnje nejevolje. To gi-
banje ruši notranji mir v drža-
vi. Ob podpiranju nemških na-
cionalnih socialistov postaja to
gibanje v zadnjem času vse bolj
in bolj napadalno. Henlein se da-
nes suženjsko pokorava zapove-
dim iz Berlina. Pod njihovim
vplivom zahteva zdaj za nemško
manjšino na Češkem popolno av-
tonomijo, naj zahteva ustvaritev
nove nemške narodno socialistič-
ne države v okviru češkoslova-

ške demokratske države. Proti
takani tvorbi govore pa tudi val
zemljepiani in gospodarski ras-
logi.

Vrh tega je program Henlei-
nove stranke docela enak hitler-
jevcev. Henlein zahteva, naj se
v bodoče zunanja politika Pra-
ge ujema z zunanjo politiko Ber-
lina, poleg tega hoče, da se s tre-
tjim rajhom ustvarijo kar se da
tesni trgovski stiki in pa prire-
no sodelovanje na vseh poljih.
Njegova želja je torej sklenitev
prave zveze med obema država-
ma, tako da bi bili v bodoče su-
detski Nemci nekakšna pred-
stava germanstva pri njegovem
prodiranju na Vahod.

Vidimo torej, da stojimo pred
dobro premišljeno akcijo nem-
ške politike, ki teži za cilji ce-
sarke Nemčije — cilji, ki so po-
vzročili svetovno vojno. Pred
vojno je moral biti avstrijski ce-
sar Viljemu II. ubogljiv hlapec.
Nemčija je hotela germanizirati
vse avstrijske narode. Njeno
stremljenje je pa vznemirjalo za-
hodne države in je povzročilo re-
volucionarno gibanje med narodi
bivšega habsburskega cesarstva.
Zdaj se ponavlja ista pesem. S
pomočjo sudetskikh Nemcev in
sodelovanjem vseh cestnih Ger-
manov v Srednji Evropi hoče tre-
tji rajh ustvariti edinstvo nem-
škega naroda brez osira na druge
narode.

Uresničenje nemškega načrta
na Češkem bi odprlo Nemčiji
Srednjo Evropo in bi ji pripomo-
glo do nadzorstva nad gospodar-
skim in političnim življenjem v
tem delu Evrope. S tem bi bili
pa tudi docela uničeni sodovi
svetovne vojne, ki so nemški im-
perializem na jugovzhodu zavril
z ustvaritvijo Češkoslovaške, Av-
strije, Jugoslavije in Rumunije.

Zavedajoče se te nevarnosti,
svetujejo nekatere češke opoli-
cijske stranke praški vladi, naj
bo blagohotno nevtralna proti
tretjemu rajhu, nekako tako kaj
kot Poljska, in naj Henleinovo
stranko porabi kot vez s Hitler-
jevo Nemčijo. Hkrati pa tudi s
desetletno pogodbo izboljša nem-
sko-češko razmerje. Levičarske
stranke, večina prebivalstva, pa
tudi sama vlada zastopajo drugo
smer. Prepričani so, da se mora
Češka izogibati politike, ki bi jo
dovedla v nemško odvisnost. Po
njihovem mnenju Češka izpolniti
vse svoje dolžnosti nasproti nem-
ški manjšini. Ob tem mora pa,
v skladu s soglasno željo vsega na-
roda, ostati demokratska in zve-
stati vlogi, ki so ji jo dodelile mi-
rovne pogodbe.

Demokratska Češkoslovaška
se zaveda, da morajo Čehoslova-
ki ostati složni, močni in odloče-
ni, braniti do konca svojo samo-
stojnost. Ako bodo prežeti s tak-
šnim duhom, se jim ni treba ni-
česar bati.

Tedenaki odmevi

(Nadaljevanje s 2. strani.)

dosti upati na obnovo pogajanj.
Iskali jih lahko le članstvo, ako
dvigne tako močan glas, da se ga
ne bodo upali ignorirati glavni
voditelji obeh skupin. Brez dobro
organizirane akcije do tega ne
bo prišlo. Tako akcija sta sicer
že podzvela dva delavska lista v
Wisconsinu, ki krožita petelje
med unijami CIO in ADF za mi-
lijon podpisov članov. Toda ta
akcija ni dovolj efektivna, ker je
preveč lokalizirana. Glavna ura-
de CIO in ADF je treba bombar-
dirati s resolucijami in s pri-
pravljanjem masnih shodov po ce-
ntralnih unijah in industrijskih
svetih po vsej deželi.

Časnikarji na stavkovni straži v bližini urada lista Daily Eagle v New Yorku. Stavka je bila
oklicana, ko je uprava odklonila zahtevo glede priznanja unije.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s splogom — Prevodil Vladimir Lescik

"Kako dolgo me bodo še mučili s tem strašnim človekom, kako dolgo še?" je zavpila kakor iz uma. "Kako ste se upali, gospod, kako ste se mogli predrzniti, da nadlegujete neznano vam damo v njeni hiši in ob tej pozni uri... da pridete in hočete govoriti z njo o človeku, ki je bil šele pred tremi urami tu, prav v tej gostinski sobi in me hotel ubiti, bil z nogami ob tla in odšel, kakor nihče ne odide iz spodobne hiše. Vedite, gospod, da se bom pritožila, ne bom vam izpregledala, izvolite me še to minuto ostaviti... Mati sem, takoj bom... jaz... jaz..."

"Ubili! Tak tudi vas je hotel ubiti?"
"Mar je že koga ubil?" je burno vprašala gospa Hohlakova.

"Izvolite me poslušati, milostiva, samo pol minute, pa vam v dveh besedah vse pojasnim," je trdno odgovoril Perhotin. "Danes ob petih popoldne si je gospod Karamazov tovariški izposodil pri meni deset rubljev, in zanesljivo vem, da ni imel takrat nič denarja; ob devetih pa je stopil v mojo sobo s šopom stotakov v rokah, sodim, da jih je bilo za dva ali celo za tri tisoč rubljev. Roke in obraz so mu bile vse krvave, izraz pa tak, kakor da se mu je zmešalo. Na moje vprašanje, odkod je vzel toliko denarja, je izrečno odgovoril, da ga je dobil od vas in da ste mu vi posodili teh tri tisoč rubljev, da bi šel z njimi v nekakšno zlatokope..."

Lice gospe Hohlakove se je mahoma pokrilo s izrazom silne, bolesterne razburjenosti.

"Bože moj! Teda je ubil starca, svojega očeta!" je vzkrliknila in plosnila s rokami. "Nikakega demarja mu nisem dala, nikakega ne! O, tecite, tecite! Rešite starca, tecite k njegovemu očetu, tecite!"

"Dovolite, milostiva, tedaj mu vi niste dali denarja? Ali dobro pomnite, da mu niste dali nikake vsote?"

"Nisem mu je dala, nisem! Odbila sem mu prošnjo, ker ne ume ceniti denarja. Odel je ves tles, z nogami je zacpetel. Name je bil planil, pa sem odskočila... In kot človeku, ki mu ne mialim ničesar več prikrivati, vam povem še to, da je celo pljunil vame, ali si morete predstaviti? A kaj stojiva? Oh, sedite... Oprostite, jaz... Ne, rajši tecite, tecite, treba je, da akočite k nesrečnemu starcu in ga rešite gotove smrti!"

"A če ga je že ubil?"

"O, Bože moj, saj res! Tak kaj naj zdaj storiva? Kako mislite, kaj bi bilo zdaj treba storiti?"

Med tem je bila posadila Petra Iljiča in sedla njemu nasproti. Pjotr Iljič ji je kratko, a dokaj jasno razložil, kako se je stvar zgodila, vsaj tisti del istorije, ki ga je bil danes videl na svoje oči; povedal je tudi, da je pravkar posetil Fenjo, ter omenil novico o tolkaču. Vse te podrobnosti so pretresle razburjeno damo da nikoli tega; ves čas je vzklila in si z rokami zakrivala oči...

"Predstavite si, vse to sem slutila! Obdarjena sem s to lastnostjo, vse, karkoli slutim, se res zgodi. In kolikrat, kolikrat sem gledala tega strašnega človeka in vselej mislila pri sebi: to je človek, ki me bo naposled še ubil. In evo, tako se je tudi zgodilo... To je, če zdaj ni ubil mene, ampak samo svojega očeta, je bilo to gotovo zato, ker me je očitno obvaroval prst božji. In razen tega, morda ga je bilo aram in me ni mogel ubiti, ker sem mu tu, na temle mestu, sama obesila okoli vratu podobico z ostanki sv. Barbare, mučenice... In kako blizu mi je bila smrt v tistem trenutku: čisto k njemu sem bila stopila, tik do njega, ves vrat mi je iztegnil naproti! Veste, Pjotr Iljič... (oprostote, saj ste menda rekli, da vam je tako ime), veste, jaz ne verujem v čudeže, a ta podobica in ta očitni čudež, ki se je zdaj zgodil z menoj — to me pretresa in spet začnem verovati v vse,

karkoli hočete. Ali ste slišali o starcu Zosimi? A saj ne vem, kaj govorim... In predstavite si, še s podobico okoli vratu je pljunil name... Kakopak, samo pljunil je, ubil me ni... in nato je zdiral kdo ve kam! A kam naj se zdaj midva obrneva, kam naj greva, kako menite..."

Pjotr Iljič je vstal in izjavil, da pojde naravnost k policijskemu načelniku in mu vse pove, ta pa naj ukrene, kakor sam ve in zna.

"Oh, Mihail Makarovič je izvrsten, izvrsten človek, znana sem z njim. Vsekako, vsekako morate k njemu. Kako iznajdljivi ste, Pjotr Iljič, in kako dobro ste si vse izmislili; veste, meni nikakor ne bi prišlo vse to na um, da sem na vsem mestu!"

"Tem bolj, ker sem tudi sam dober znanec policijskega načelnika," je pripomnil Pjotr Iljič, ki je še vedno stal, očividno želeč, da bi se čimprej na kak način odtrgal od te vsiljive dame, ki mu nikakor ni hotela dati prilike, da bi se poslovil in odšel.

"In veste, veste," je blebetala, "pridite mi povedat, kar boste tam videli in zvedeli... in kar bo prišlo na dan... in kaj bodo sklenili o njem in kako ga bodo obsodili... Jelite, prosim vas, da pri nas ni smrtne kazni? Toda pridite vsekako, čeprav ob treh ponoči, čeprav ob štirih, čeprav o polni petih... Recite, naj me zbudijo, naj me zdrežajo iz spanja, če ne bom vstala... O, Bože, saj itak ne bom mogla zaspati. Čujte, ali se ne bi sama peljala z vami?"

"N-ne, toda evo, če bi zdajle svojeručno napisali tri vrstice za vsak slučaj, o tem, da niste dali Dmitriju Fjodoroviču nikakega denarja, to morda ne bi bilo odveč... za vsak slučaj..."

"Seveda!" Gospa Hohlakova je vznemirjena planila k svojemu pisalniku. "In veste, kar presenečate, kar pretresate me s svojo iznajdljivostjo in svojim poznanjem teh stvari... Ali služite v tem mestu? Kako prijetno mi je misliti, da služite tu..."

In ko je še tako govorila, je z veliko pisavo urno načekala na polovico lista pisemskega papirja tri vrstice:

"Nikoli v svojem življenju nisem dala nearečnemu Dmitriju Fjodoroviču Karamazovu (zakaj nesrečen je zdaj vendarle) treh tisoč rubljev na posodo, ne danes ne drugače kakaga denarja, nikoli, nikoli ne! To prisežem na vse, kar je svetega na zemlji."

Hohlakova

"Evo vam pisma!" se je naglo obrnila k Pjotru Iljiču. "Hitite in rešite, kar ve rešiti da. S tem boste storili veliko dejanje."

Prekrižala ga je trikrat zaporedoma in celo stekla z njim v predsodbo, da ga spremi.

"Kako sem vam hvaležna! Niti verjeti mi ne bi, kako sem vam zdaj hvaležna za to, da ste najprvo prišli k meni. A kako da se še nisva nikjer srečala? Zelo bi se mi laskalo, če bi vas mogla tudi v bodoče še večkrat pozdraviti v svoji hiši. In kako prijetno mi je slišati, da služite tu... In s tako točnostjo, s tako iznajdljivostjo. Toda oni vas gotovo spoštujejo, naposled vas morajo vendarle razumeti, in vse, kar bi le mogla storiti za vas, verjemite mi... Oh, mlade ljudi imam tako rada! Zaljubljena sem v mladino! Mladi ljudje so temelj vse naše sedanje trpeče Rusije, vse njeno upanje... Oh, idite, idite!"

Toda Pjotr Iljič je bil že stekel iz sobe, drugače ga še ne bi bila tako kmalu izpustila. Sicer pa je bila gospa Hohlakova napravila nanj dokaj prijeten vtis, ki je celo nekoliko potolažila njegovo vzemirjenost zastran tega, da se je bil vtaknil v tako grdo stvar. Okusi so sila različni, to je znano. "In tako priletela tudi ni," je pomislil s nekim dobrodejnim občutkom, "nikakor ne, narobe, imel bi jo za njeno hčer."

(Dalje prihajajo.)

Usoda kubanskega sladkorja

Pridelovanje sladkorja ni tako staro, kakor bi utegnili kdo misliti. Stari narodi sladkorja še niso poznali: Grki, Rimljani in prebivalci Daljnega Vzhoda so si jedi sladkali z medom, Germani in Slovani pa s sladkim brezovim sokom. Prvo sladkornico so zgradili na Nemškem (leta 1573 v Augsburgu), prvo tovarno za predelovanje sladkorja in sladkorne pese pa šele leta 1801 v Kumernu na Spodnjem Sleskem.

Po odkritju Amerike so ljudje tamkaj našli mnogo sladkornega trsa, toda v tovarnah so ga pričeli predelovati v sladkor šele v začetku preteklega stoletja. Nekateri izmed teh rastlin—sladkorno proso, sladkorni javor, koruza in sladkorna palma—imajo do 18% sladkorja, toda izdelovanje sladkorja iz teh rastlin je drago, da sploh ne pride v poštev. Šele v zadnjih letih je avstrijsko prizadevanje Kanade poglajlo kvišku pridelovalne ja-

vorjevega sladkorja. Vzlic temu pa pridelajo še zmerom celih 92 odstotkov svetovne porabe sladkorja iz sladkornega trsa in sladkorne pese; razmerje sladkornega trsa proti sladkorni pesi je kakor 3 proti 1.

V enem letu pridelajo okrog 25 milijonov ton vseh mogočih sladkornih vrst. Poraba sladkorja je pri raznih narodih različna: v Združenih državah znaša na primer povprečna poraba sladkorja za vsakega prebivalca 46.6 kg na leto, na Angliškem 44.8 kg, v Avstriji 30 kg, v Nemčiji 25.4 kg, na Francoskem 23.8, na Poljskem 12.7 kg, na Japonskem 10.3 kg, v sovjetski Rusiji 9 kg, na Kitajskem pa samo 2.2 kg.

Med najvažnejše pridelovalce surovega sladkorja spada Kuba, s povprečno produkcijo 2 milijonov ton na leto; za njo pridejo Filipini z 1.1 milijona ton, nato Britanska Indija s 4.6 in Java s 1.1 milijona ton.

Pri prideloivanju sladkorja iz sladkorne pese je na prvem mestu Japonska z 1.1 milijona ton. Za njo pridejo Francoska in Združene države z 1 milijonom ton, nato pa Belgija, Anglijska, Holandska, Italija, Avstrija,

Poljska, sovjetska Rusija in Českoslovaška s relativno manjšimi produkcijami, ki so pa vse skupaj nekako trikrat večje od množine v Nemčiji pridelanega sladkorja.

Pridelovanje sladkorja spada nedvomno med važnejše veje

svetovnega gospodarstva in njegove konjunkturalne spremembe odločujejo o blagostanju in bedi več milijonov ljudi, ki žive izključno od pridelovanja in prodajanja sladkorja.

Polet kubanske sladkorne produkcije. — Koj po svetovni vojni so pričele skakati cene ameriškega sladkorja; to je na Kubi, najvažnejšem ameriškem pridelovalcu sladkorja, ustvarilo malone blazno sladkorno konjunkturo. Plantaže sladkorne pese in čistilnice sladkorja so raale iz tal kakor gobe po dežju. Kar čez noč so izginili travniki in palmovi gozdovi, denarja je bilo ko smeti in vse delo je zajel val pretiranega razkošja. Samo v Havani, prestolnici Kube, so takrat odprli 55 nočnih klubov in 4000 barov in kavarn. Havanske ulice so dobile granitna tla, dve največji havanski banki sta pa namesto železnih vrat postavili ob svojih vhodih vrata iz čistega zlata.

Nezaposleni delavci z vsega sveta so drveli na Kubo, da bi se po nekoliko letih vrnil domov s polnimi mošnjami. Vsaj oni so si tako predstavljali, toda prišlo je drugače.

Gradili so nove in nove tovarne sladkorja. Delale so vse bolj in bolj racionalno in so zato vsak dan potrebovale manj delavcev. Danes smo že tako daleč, da zadostuje samo šest delavcev, da izdelajo vsak dan trideset vagonov sladkorja. Danes se sladkorni sok avtomatsko odteka v kotle, avtomatsko se zgoščuje, stroji pa avtomatsko spravljajo v vreče sivi surovi sladkor. In vendar so morali najemati čedalje več delavcev. Plače so skakale od dne do dne in denarja je bilo povsod na prebitek. Vse to je bilo pa preveč lepo in zato je moral nekoga dne priti prevrat.

Kubanska vlada je žvela samo od sladkorja. Ameriški tovarniški ravnatelji so bili hkrati tudi policijski ravnatelji: ob desetih zvečer so po delavskih stanovanjih ugašali luči, da bi preprečili pončevanje in povečali zmogljivost delavcev, ali so tako daleč, da so se posluževali celo palice.

Leta 1925 je bila moč sladkornih tovarnarjev na višku. Generala Gerarda Machada in nekdanjega mesarskega pomočnika, so izvolili za predsednika Kube in postal je skoraj nekakšen diktator. Tedaj se je pričelo razpiranje denarja, kakor ga doletj niti na Kubi niso poznali; s krivično pridobljenim denarjem tovarnarjev so gradili krasne palače. Kapitol po washingtonskem vzorcu in sijajne avtomobilske ceste. Program za olepšanje Havane je požrl 40 milijonov dolarjev. Kapital Združenih držav, investiran v kubansko izdelovanje sladkorja, se je povzpela na 1600 milijonov dolarjev. Letna vrednost izvoženega blaga je znašala 250 milijonov dolarjev, Kuba je pa v Združenih državah kupila hrane, tekstilnega blaga in strojev za 250 milijonov dolarjev na leto. Zgradili so 8700 kilometrov posebnih prog za prevoz sladkorja; leta 1926 so po teh progah prepeljali 5 milijonov ton sladkorja — to je toliko, da bi bil tovorni vlak, ki bi zvozil to količino, dolg 3200 kilometrov. Polom in revščina. — Leta 1920 je v New Yorku stal funt sladkorja 23 centov, leta 1934 samo še 1.4 centa. Na londonskem trgu je cena padla za metri cent s 15.5 šilinga leta 1927, na 6 šilingov leta 1931.

Tako se je pričela katastrofa. Američani so opuščali plantaže

za plantaže. Prepovedano je obdelovanje sladkornega trsa, čas žetve je omejen le na štiri tedne v letu in skupna proizvodnja je padla s 5 na 2 milijona ton. Lastniki kubanskih plantaž so pričeli stradati. Plače črnih delavcev so padle s 15 dolarjev leta 1925 na 25 centov. Američani so mislili, da bo umetno ustvarjeno pomanjkanje sladkorja poznalo cene kvišku, toda učeli so se. Sladkor iz sladkorne pese je izpolnil vrzel na svetovnem sladkornem trgu in kubanski del ameriškega uvoza pri sladkorju je padel s 58% na 27%. Ob koncu 1932. leta so morali kubanski delež pri svetovni produkciji sladkorja zmanjšati po Chadburnovem dogovoru na 900,000 ton.

Lani je izdelovanje surovega sladkorja spet nekoliko poskočilo, toda a tem se ni okoristila Kuba; dobiček sta vlekli le Britanska Indija in Java.

Kubanske plantaže sladkorne trsa ne uspevajo več. Čistilnice stoje. Lastniki plantaž stradajo. Tujci, ki so svoj zaslužek porabili in ki danes nimajo denarja, da bi se vrnil domov, preklinjajo dan, ko so jih izmamili na Kubo.

Hčere po očetih, sinovi po materah

Lepi očetje—lepe hčere. — Otroci grdih staršev so pogosto zelo lepi in narobe. Včasih se pa zgodijo kakšen skok preko pokolenj in lepota prababice, grdo starega očeta se povrne v vnukih. Oboje je pač podedljivo, toda podedljivost se ne da na noben način spreminjati.

Tudi podobnost z očetom in materjo, ki jo ugotavlja ob vsakem novorojencu že prvi dan ženske sorodstvo, se pokaže večinoma šele pozneje. Nasprotno pa je statistika dognala, da zadeva za lepoto ali grdošč hčerk "odgovornost" skoraj izključno očeta.

Če ima oče lep obraz, se prenese ta običajno na hčer. Gorje pa, če ima oče grobe poteze, grd nos, velika ušesa ali debele ustnice! Proti takni očetovi dedščini ne zmore ničesar, niti najlepša materina lepota. Za to teorijo bi našli lahko mnogo sloviti dokazov. Greta Garbo je po očeh, ustih, nosu in strogo zasranem izrazu svojega obraza n. pr. podobna očetu, dočim ni materi prav nič podobna. Da je danes več lepih hčera nego kdaj prej, bo imelo svoj vzrok nemara tudi v tem, da gojijo očetje danes veliko več sporta, da živijo bolj zdravo in se s tem telesno bolj razvijajo.

Pametne matere — nadarjeni sinovi. — Nasprotno pa imajo sinovi svojo zunanost in notranjost po večini od mater. To se da dokazati z mnogimi sloviti primeri.

Goethe je imel svojo veselo naravo in strast do pripovedovanja od svoje matere in Napoleon je sam rekel: "Za vse se moram zahvaliti materi." Regina Burckhardtova je bila prednica cele vrste pesnikov in drugih duševnih delavcev, kakor Uhlanda, Schellinga, Hoelderlina in Moerikeja. Vojvoda Reichstadtski ni imel obraza svojega očeta Napoleona, temveč po svoji materi, tipičen habsburški obraz. Celotno zdravje in telesna sila moškega otroka zavisi bolj od matere nego od očeta. To se da danes pogostoma opazovati.

Baš slabotni možje imajo po-

gostoma krepke sinove, ki jim prirejajo s svojimi smuškimi in motornimi pogumnostmi mnogo skrbi. Kaj pa, če sta oba starša sportnika? Tedaj se lahko zgodi po kakšni hudomušnosti narave, ki je ne moremo spreminjati, da postane gospod sin pomehkužen zapečnik...

Lepota zavisi tudi od postelje. — Otroci prebije mnogo več časa v postelji nego odrasel človek, zato je za njegovo telesno zdravje in lepoto zelo važno, kakšno je njegovo ležišče in kakšna je njegova spalnica. Otroške sobe barvajo običajno belo ali vsaj svetlo. Novejšje raziskave pa so ugotovile, da je modra barva tu najprimernejša.

Važno pa je seveda to, da niso otroške sobe pasti za prah, da ni v njih pohištva, ki prah nabira in oddaja, težkega pohištva z blazinami, stenskih in drugih preprog. Sobna temperatura naj ne bo ne previsoka ne prenizka. Najbolje je, če je hladna, kar dosežemo s tem, da odpremo okno v sosednji sobi. Odprto okno v spalnici sami je pozimi povzročilo že marsikakšen prehlad. Otroci ne smejo dobiti mehkih, neravnih žimnic, puhaštih blazin in podobnega. Blazine, ki so napolnjene z praproto, so baje najboljše za otroke, ki so živčni in imajo pogostoma glavobol. Otroci naj v postelji ležijo, kakor mu je najprijetnejše, kajti to nima vpliva na telesni razvoj. Predvsem pa naj mnogo spi, do šestega leta štirinajst ur, do petnajstega deset do enajst ur, do osemnajstega devet ur. Večerja naj ne dobi prepozno in naj ne bo preobilna, pomelek ob posteljnem robu naj ne bo predolg in

tudi ne preživahen, pa naj bo za oba dela še tako mičen in zabaven.

HUMOR

Moderen otrok

K Černačevim je prišel v vas dedek. Po kosilu je sedel v naslanjač in nekoliko zadremal. Seveda je sem in tja zahrkal, to pa ni mali Metki, njegovi vnuknji, nič kaj ugajalo. Dolgo je poslušala ta nenavadni koncert, po tleje je pa stopila bliže. Ko je prišla v sobo mamica, je zagledala svojo nadobudno hčerkico, kako stoji pred spicim dedkom in vrti zdaj en, zdaj drugi gumb na njegovem jopiču.

"Ti grdi otrok," se je razhudila mama, "pusti vendar dedka, da se odpodije!"

"Oh, mama," je vidno užaljena vzklila Metka, "kateri gumb naj pa zavrtim, da bom kaj drugega slišala?"

Visoko na hribu

Micka je doma visoko na hribu. Poštar je hud na Micko. Vsak dan ji mora prinesiti dopisnico in revež sopiha dan za dnem po naporni poti, samo zato, ker je na dopisnici napisano: "Tisoč poljubov Ti pošilja Tvoj Jazeti!" Po štirinajstih dnevih se pa poštar vendarle ožunači in meni: "Gospodična, recite vendar svojemu fantu, naj vam prihodnjih 14,000 poljubčkov kar skupaj pošlje!"

Ali ste še naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložite eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri azemstvu \$1.20 na teden, se jim to priložijo k naročnin. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad štiral list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrnč države in Kanado \$6.00	Za Ciere in Chicago je...\$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in..... 10.00
3 tednike in..... 12.00	3 tednike in..... 15.00
4 tednike in..... 16.00	4 tednike in..... 20.00
5 tednikov in..... 20.00	5 tednikov in..... 25.00

Za Evrope je.....\$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahvalil sam svoj list tednik, bode moral tisti član is dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nasnaniti upravništvu lista, in obtem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2).....Čl. društva \$.....

3).....Čl. društva \$.....

4).....Čl. društva \$.....

5).....Čl. društva \$.....

6).....Čl. društva \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se debe na šolje tudi vse ustrezne pojasnila

Velika jeklarska tovarna v Moskvi, kjer je uvedba novega sistema povečala produkcijo.